

EUSKAL CURRICULUMARI euskal herriak bere eskola REN EKARPENA

Gasteizen, 2.006ko urtarrilaren 14ean
EHBEren Koordinazio Batzarrak onartua

**A. SARRERA: EUSKAL HERRIAK BERE ESKOLA ETA EUSKAL
CURRICULUMA**

B. EUSKAL CURRICULUMA SORTZEKO PROZESUAREN AZTERKETA

**C. “DERRIGORREZKO ESKOLALDIRAKO EUSKAL CURRICULUMA”
PROPOSAMENAREN AZTERKETA**

A. SARRERA: EUSKAL HERRIAK BERE ESKOLA ETA EUSKAL CURRICULUMA

Aldarrikapen Taula

Hezkuntza sistema propioaren aldeko dinamika sozial iraunkorra bultzatzeko asmoz, ikasle, irakasle eta guraso talde batek Euskal Herriak Bere Eskola herri ekimena sortu zuen 2002. urteko martxoan. Hurrengo urtean Zarautzen burututako Nazio Mintegi arrakastatsuetan, 200 bat lagunek hezkuntza sistema propioaren bidean une honetan funtsezkoak diren bost erronkak definitu zuten:

1. Haur eskola euskalduna, hezitzailea eta herritarra
2. Eskolak euskaldundu behar du
3. Euskal Curriculumua
4. Lanbide eskola euskaraz
5. Euskal Unibertsitatea

EHBEn lana

Euskal Herriak Bere Eskolak aipatu bost aldarrikapenen aldeko dinamika soziala bultzatzeko ardura hartu zuen bere gain, horien artean, Euskal Curriculumaren aldekoa. Hainbatetan adierazi dugun bezala, EHBEn lana ez datza Euskal Curriculumaren sorrera eta garapenean, horretan ari dira duela hiru urtetik hona Udalbiltza, Sortzen-Ikasbatuaz eta Ikastolen Konfederazioa eta beste eragile batzuk eginbehar horretara lotu dira (besteak beste, EAEko Hezkuntza Saila).

EHBEn eginkizunak honako bi hauek dira: alde batetik, euskal curriculumua zertan datzan azaldu eta horren garrantziaz kontzientzia sortzea, nola hezkuntza komunitatearen hala jendartean oro har; beste alde batetik, curriculum horren aplikaziorako testuinguru egokia lortzea, dauden oztopoak salatuz eta Euskal Curriculumaren aldeko jarrera kolektiboa sustatuz.

Guretzat **Euskal Curriculumaren diseinua** eta **horren aldeko dinamika soziala** aurrera egiteko **ezinbestekoak diren bi mailak** dira. Hanka motz geratuko litzateke bata bestea gabe. Izan ere, Euskal Curriculumaren diseinua apalategi batean geratu daiteke, baldin eta hori aplikatzeko eta dauden oztopo politiko (Espainiako eta Frantziako curriculumen inposaketa) nahiz operatiboei (ikastetxeetan somatzen den mugimendu falta) aurre egiteko herri borondatea ez badago. Eta era berean, aldarrikapen soilean aritzeak egoeraren kontzientzia hartzea bai, baina egoera errotik aldatzeko aukerarik ez du ematen.

Guk uste dugu Euskal Curriculumua ez litzatekeela errealitate bat izango, horren alde azken urteetan burutu diren aldarrikapen eta mobilizaziorik gabe: ikasle mugimendutik “eduki arrotzak” salatzen egindako kanpainak eta ekintzak, Espainiako Humanitate Dekretuaren aurrean bere garaian egindako ekimenak...

Euskal Curriculumaren aldeko ekimenak

Hasiera-hasieratik Euskal Herriak Bere Eskolak Euskal Curriculumaren aldeko dinamika soziala garatzen saiatu da, honako ekintza hauen bidez saiatu ere:

- Euskal Herriko 2.000 mapa historikoa argitaratu. Horietako bi espainiar Gobernuak Gasteizen duen ordezkartzan eta Nafarroako Hezkuntza Sailean entregatu ziren, gure iragana eta oraina irakasteko/ikasteko eskubidea aldarrikatzeko.
- “Baina... zer da euskal curriculumaren kontu hori?” izenburuko liburuxka argitaratu.
- Euskal Curriculumaren inguruko dozenaka tailer eman, hainbat herri nahiz ikastetxetan.
- “Bizitza ez da testuliburu bat” izenburuko liburuxka argitaratu.
- Espainiako argitaletxeak ez erabiltzeko deia egin: Edebé argitaletxearen Bilboko egoitzaren aurreko kontzentrazioa eta hainbat testulibururen itzulera Correos-en bidez Espainiako Hezkuntza Ministeriora.
- “Euskal Herriko emakumeen historiako 12 pasarte” izenburuko ikasturteko egutegia argitaratu.
- Euskal Curriculumua aldarrikatzen duten kamisetak atera.

Euskal Curriculumama Herriz Herri

Aipatutako ekintzen ildoan, baina askoz dimentsio handiago batekin, aurrekaririk gabeko kanpaina burutu du Euskal Herriak Bere Eskolak ikasturte honetan: “Euskal Curriculumama Herriz Herri”. Izan ere, desoreka handia zegoela ikusten genuen, alde batetik, Euskal Curriculumama sortzeko prozesuak zeraman abiaduraren eta, beste alde batetik, ikastetxe nahiz herrietan zegoen kontzientzia eta parte hartze mailaren artean.

Urriaren 22an Tafallan hasi eta abenduaren 3an Durango amaitu bitartean, Euskal Curriculumama irudikatzen zuen agiritegi edo artxibategi handi bat ibili da herriz herri, Euskal Curriculumamaren beharra gizarteratzen eta martxan den egitasmoaren nondik norakoak zabalitzen. Hona hemen “Euskal Curriculumamak” igaro dituen herrien zerrenda: Tafalla, Irunberri, Iruñea, Altsasu, Gasteiz, Ordizia, Aretxabaleta, Eskoriatza, Bergara, Azpeitia, Leitza, Lesaka, Bera, Oiartzun, Baiona, Orereta, Hernani, Donostia, Zarautz, Orío, Getaria, Zumaia, Ondarroa, Lekeitio, Munitibar, Markina, Derio, Lezama, Algorta, Leioa, Bilbo, Barakaldo, Zalla, Amurrio, Audio eta Durango.

Herriz herri igaro ahala, herri jakintzak (herri bakoitzeko ikasleek ezagutu beharko litzuketen gauzak) islatzen zituzten kartulinak gehitu zaizkio agiritegi erraldoiari, besteak beste: martxoaren 3ko Gasteizeko gertakariak, Iruñeko Euskal Jai Pilotalekuaren historia, Oiartzungo Intxixuak (ihauterietako pertsonaiak), Bilboko Aste Nagusiaren sorrera, Leioako lamien inguruko kondaira, Egiako Ametsenea gaztetearen ekarpena, euskaraz idatzitako hainbat libururen laburpenak, haur eskola ezberdinetako haurren hamarnaka marrazki, Barakaldo herriaren garapen soziala, Leitza kirolari ezagunen ekarpenak, hezkuntzan eragin handia izan duten zenbait pertsonaia, Lea-Artibai hainbat artistek eginiko lanak, 1936.urteko Nafarroako fusilatuen oroimena berreskuratzeko argitaraturiko lana...

Era berean, “Euskal Curriculumamaren” etorreraren aitzakian, ikasle, irakasle, guraso nahiz herri eragileei zuzenduriko saioak antolatu ditugu. Osotara 1200 lagun baino gehiagorekin bildu gara herriz herri eta ikastetxez ikastetxe eginiko 40 aurkezpen edo tailerretan. Ekimenaren amaieran, Durangon, ekitaldi arrakastatsua burutu genuen 200 lagun baino gehiagoren parte hartzearekin.

Honenbestez, esan dezakegu finkaturiko helburuak bete egin ditugula eta Euskal Curriculumamaren inguruko kontzientzia handitzea lortu dugula.

Euskal Curriculumamaren inguruko eztabaidaren aurrean

Urtarriletik ekainera bitartean Ikastolen Konfederazioak, Sortzen-Ikasbatuazek, Eskola Kristauek, EHIGEk, EAeko Hezkuntza Sailak eta bestelako hezkuntza eragilek babesturiko “Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculumama” proposamena jarriko da eztabaidagai ikastetxeetan. Era berean, Udalbiltzak herri eragileen ekarpena biltzeko prozesua bururaino eramango du, urtarrilaren 28an Donostiako Kursaal aretoan ihardunaldi publikoak antolatuz eta ondorioak liburu batean bilduz. Eztabaidaren momentua da, beraz, ahalik eta curriculum osatuena eta onena egiten saiatzeko momentua. Euskal Curriculumama egongo da, zorionez. Orain gakoa da ea nolakoa izango den Euskal Curriculum hori. Eta, noski, behin Euskal Curriculumama definituta, nola aplikatuko den ikastetxeetan. Testuinguru honetan, Euskal Herriak Bere Eskolak uste du fase bat bete duela gai honekiko egin duen lanean eta beste fase berri bat ireki behar duela. Orain arte, Euskal Curriculumamaren beharra mahai gaineratu, oinarritzko kontzeptuak argitu eta hezkuntza komunitatea nahiz gizartea motibatzeari eman diogu lehentasuna. Ez dugu Euskal Curriculumama osatzeko prozesuaren inguruan nahiz egin den curriculum proposamenaren inguruan guk dugun iritzia eman. Hurrengo hilabeteetan, aldiz, eta orain arteko eginkizunekin jarraitzeko asmoa badugu ere, gure ikuspegi propioa plazaratzeari emango diogu lehentasuna. Alegia, Euskal Herriak Bere Eskolaren ustez Euskal Curriculumama sortzeko prozesua nola garatu beharko litzatekeen eta Euskal Curriculumamak nolakoa izan beharko lukeen adierazi nahi dugu eta iritzi hori defendatu hurrengo hilabeteetan egongo diren foro ezberdinetan: ikastetxez ikastetxe ematen ari den eztabaidan, batetik; eta herri eragileen ekarpena biltzeko Udalbiltzak daraman prozesuan, bestetik. Iritzi hori da, hain zuzen ere, txosten honetan azaltzen dena.

B. EUSKAL CURRICULUMA SORTZEKO PROZESUAREN AZTERKETA

1. ORAIN ARTEKO URRATSAK

2.001. urtean, Udalbiltzak, Euskal Herriko Curriculumua eraikitzeke aukera aztertzeke erabakia hartu zuen, eta, horretarako, proiektua parti zezaketen hainbat hezkuntza eragilerekin jarri zen harremanetan. Harremanon testuinguruan, Ikastolen Konfederazioak “Ikastolen Curriculumaren Euskal Dimentsioa” izeneko egitasmoa aurkeztu zion Udalbiltzari. Bi eragileon arteko elkarlana bideratzeko aukera sortu eta gauzatu zen. Euskal Curriculumua Proiektuaren diseinu komuna egiteko helburuz, bi aldeen arteko harreman dinamika abian jarri zen. Harreman horietan, Udalbiltzak honako irizpide nagusi hauek mahai gainean jarri zituen:

- Curriculumaren euskal dimentsioaz gaindi, Euskal Herriko Curriculum proposamena eraikitzearen beharra; hots, Euskal Herriatik sortu eta Euskal Herri osorako baliagarria izango den curriculum proposamena, horrela eskatzen duen edozein ikastetxeren esku jarriko dena.
- Euskal Herriko Curriculumua osatzeko, prozesu parte hartzailearen beharra.
- Prozesu horren gidaritza lanetan, Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioarekin batera, eremu publikoan Euskal Curriculumaren proiektuarekin bat egiten duen eskola-elkartearen beharra, Sortzen-Ikasbatuaz Elkarteara, alegia.
- Euskal Curriculumaren definizioa eta aplikazioa bereiztea.
- Euskal Curriculumaren definizioari dagokionez, estatuen derrigorrezko curriculumak alde batera uztea, eztabaida hori aplikazio uneari dagokion aldetik.

Hainbat bileraren ostean, Ikastolen Konfederazioak aipatu irizpideak aintzat hartu zituen. Era berean, Udalbiltzak, Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioak aldeztu aurretik landuak zituen irizpide kultural eta pedagogikoak proiektuaren oinarritzko abiapuntu gisa aintzat hartu zituen. Egoera horretan, eta finkatutako irizpideei jarraiki, Udalbiltzak, Ikastolen Konfederazioaren adostasunez, Sortzen-Ikasbatuaz Elkarteari Euskal Curriculumaren Proiektuan parte hartzeko gonbitea luzatu zion. Planteatutako proiektu eta irizpideak Sortzen-Ikasbatuaz Elkarteari ondtzat hartu zituen, hiru aldeen arteko bilkura dinamika berriari hasiera emanez. Dinamika horren bidez, Euskal Curriculumua eraikitzeke egitasmoa hiru eragileek adostu zuten, 2.003.ko urtarrilean. Akordio horren arabera, Euskal Curriculumua bost urratsetan gauzatu da.

1. urratsa: Egitasmoaren oinarri pedagogikoak eta lanaren metodologia zehazten duen txostena adostea.

2.003. urtean bertan adostasuna lortu zen, aipatu oinarriak “Euskal Curriculumua: marko teorikoa eta plangintza estrategikoa” txostenean jasotzen direla.

2. urratsa: Kultur eta zientziaren arloan adituak direnen ekarpenak biltzea.

Lan horren ardura Ikastolen Konfederazioak hartu zuen, eta EAE-ko Hezkuntza Sailarekin hitzartutako diru-laguntza lortu zuen haren finantzaketari aurre egiteko. 2.004ko ekainean lanaren emaitza aipatu bi eragileok aurkeztu zuten, Donostian: “Euskal Curriculumua: kultur ibilbidea. Adituen ekarpena” izeneko liburua.

3. urratsa: Euskal irakaskuntzan diharduten irakasle adituek euskal curriculumaz egingo duten proposamen teknikoa biltzea.

Ikastolen Konfederazioak eta Sortzen-Ikasbatuaz-ek lan hori gauzatzearen ardura hartu zuten, eta berau osatzeak beharrezkoa duen aniztasun eta adostasunari erantzuteko asmoz, zenbait hezkuntza eragilerekin (Eskola Kristauak, EIB, Euskal Haziak, Biga Bai...) eta EAEko Hezkuntza Sailarekin bi elkarteok akordioa lortu zuten. Lanaren emaitza 2005ko martxoan aurkeztu zen, Bilboko

Euskalduna Jauregian, “Derrigorrezko eskolaldirako euskal curriculuma” izenburupean¹. Maiatzean, eremu publikoko hainbat eragilek (guraso elkarteak eta zuzendari elkarteak) prozesua nola garatzen ari zen kritikatu eta EAEko Hezkuntza Sailaren lidergoa eskatu zuten. Hala ere, tentsio horiek gainditu dira eta EHIGE (publikoko guraso elkarten konfederazioa) prozesuan parte hartzea erabaki du.

4. urratsa: Hezkuntza erkidegoaren zein oro har herritargoaren parte hartzea ahalbidetu eta ekarpena biltzea.

Prozesuaren urrats honetan gaude. Alde batetik, lehen aipatutako eragileek eginiko “Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculuma” proposamena eztabaidagai jarriko dute eskolaz eskola. Guraso, irakasle eta ikasleek proposamena baloratuko dute inkesta batzuen bidez. Horretaz gain, DBHko irakasleek jakintza arlo bakoitzean finkatzen diren edukiak baloratuko dituzte beste inkesta batzuen bidez. Inkesta guztiak bildu eta ondorioak aterako dira.

Beste alde batetik, Udalbiltzak herri eragileen ekarpena biltzeko ardura hartu du, horretarako 10 lan-eremu zehaztu eta dinamizatzailer talde bat osatuz. 320 eragileri informazioa bidali eta horietako askorekin zuzenean egon da bere iritzia jasotzeko. Urtarrilaren 28an, ondorioak plazaratzeko ihardunaldiak antolatu ditu, Donostiako Kursaal aretoan, eta horren ostean liburu batean bilduko ditu².

5. urratsa: Jasotako ekarpenekin aberastutako txostena onestea.

Hala eskoletan nola jendartean jasotako ekarpenekin, azkeneko txostena osatu eta onartuko da, alegia, Euskal Curriculuma onartuko da. Oraindik ez da zehaztu hau nola egingo den.

Bosgarren urrats honen ostean hasiko da benetako lana: Euskal Curriculuma praktikan jartzea, egun dauden oztopo politikoei (espainiar eta frantziar curriculumen inposaketa) eta arazo operatiboei (eskoletan dagoen mugimendu apala) aurre eginez.

2. EGUNGO EGOERA

Euskal Curriculumaren aferak aurrekaririk gabeko dimentsioa hartu du azken urteetan. Duela hiru urte Udalbiltzak, Ikastolen Konfederazioak eta Sortzen-Ikasbatuazek prozesua martxan jarri zutenean asmo bat baino ez zen hura, errealitate bilakatzen ari da. Hezkuntza arloko eragile askok prozesuarekin bat egin dute, baita EAEko Hezkuntza Sailak ere.

Bestalde, Espainiako Estatuak LOE aprobatu berri du, EA eta PNVren aldeko botoekin eta UPNren kontrako botoekin. Lege horrek curriculumaren gaineko Estatuaren kontrola berresten du, edukien %55 beretzat gordetzen duelarik. Gainera, orain arte %55 hori Estatuak definitu zezakeen gehienezko kopurua zen bitartean, lege berriarekin gutxienezko kopuruan bilakatu da. Hurrengo hilabeteetan Espainiako Gobernuak bere curriculumaren zatia zehaztuko du eta EAEko nahiz NFKko Gobernuak curriculum dekretu berriak onartu beharko dituzte. Curriculum dekretu horietan, legez, Espainiako Gobernuak finkatutako %55 hori bere egin eta gainontzeko zatia osatu behar dute Gasteizko eta Iruñeko agintariek. Nafarroako Gobernuaren jarrerak ez du zalantzarako tarterik uzten curriculumaren aferan, Espainiako egokitzapena egingo du eta kito (legearen beste arlo batzuetan, aldiz, irizpide propioak mantentzeko borondatea azaldu du, baina ez da PP-rekin guztiz lerratu). Zein izango da EAEko Gobernuaren jarrera?

Orain arte curriculumaren alorrean garatu duen politika oso eskasa eta kontraesankorra izan da. 2.003. urteko martxoan Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako ikasleek Euskal Herriari nahiz Europari buruz dauzkaten ezagutzak neurtzeko egin zuen azterketaren emaitzak argigarriak izan ziren, baina

¹ “Derrigorrezko eskolaldirako euskal curriculuma” hiru hizkuntzetan banatu da, liburuxka laranja baten bidez. Liburuxka horretan curriculumaren diseinua eta egitura azaltzen dira, baina horrekin batera, badira hainbat txosten osagarri, jakintza arlo bakoitzean landu beharrekoa zehazten dutenak (argitaratzeaz daude). Proposamena www.euskalcurriculuma.info eta www.euskalcurriculuma.org helbideetan aurki daitezke.

² Nola prozesu osoaren berri izateko, hala herritarren ekarpena biltzeko prozesuan parte hartzeko, jo www.euskalcurriculuma.info Udalbiltzaren web orrira.

argigarriagoa izan zen oraindik emaitza horiek publiko ez egiteko erabakia³. Udalbiltza, Ikastolen Konfederazioa eta Sortzen-Ikasbatuazek Euskal Curriculumak sortzeko prozesua martxan jarri zutelarik, Iztuetak erreazionatu eta diruz lagundu zuen, bide batez argazkietan azaltzeko aukera baliatuz. Tontxu Camposek, aldiz, LOEk EAEko eskumenak zapaltzen zituela salatu zuen, besteak beste curriculumaren gaiari dagokionean, baina aldi berean EAKo eta EAJko ordezkariak aipatu legearen aldeko bozka eman zuten. Badirudi, finean, Hezkuntza Sailaren asmoa honako hau dela: Estatuak finkatutako %55a aplikatzea eta beste %45a osatzeko Euskal Curriculumak oinarritzat hartzea.

Testuinguru honetan, honako hau da **Euskal Herriak Bere Eskolaren JARRERA**:

1. **Euskal Curriculumak Euskal Herri osorako curriculumak behar du izan eta Euskal Herri osoko eragile eta instituzioen parte hartzeaz osatu beharra dago.**
2. **Beraz, ez da inolaz ere nahastu behar Euskal Curriculumak eta EAEko Curriculumak.**
3. **Euskal Curriculumak ez du aintzat hartu behar ez Espainiako estatuak ezta Frantziakoak ere finkatzen dituzten curriculumak. Euskaldunok nahi dugun curriculumak behar du izan.**
4. **Behin Euskal Curriculumak definituta, aplikazioaren afera dator. Ildo honetan, aplikaziorako bi bide daude eta biak jorratu beharrekoak dira:**

4.1 Administrazio autonomikoen curriculum dekretuak (aukera hau, bistan da, ez da bideragarria Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoaren kasuan): EAEk eta NFKk hezkuntza eskumenak dituzte. Horietaz baliatuz, Euskal Curriculumak aplikatu beharko lukete, %100ean. EAEk espainiar legediak onartzen dion %45 hori Euskal Curriculumaren arabera zehaztea aurrerapauso bat da egungo egoerarekin alderatuta. Baina guk ez diogu onartzen Espainiako estatuari curriculumaren %55a arautzeko eskubidea eta gure agintariei exigitzen diegu beren adierazpenekin koherenteak izateko eta estatuko irizpideak betetzeari uko egiteko.

4.2 Herri ekimena. Aukera hau da bideragarriena, zalantzarik gabe, Nafarroa Garaian nahiz Ipar Euskal Herrian, hauen kasuan ezin baitaiteke espero lege bidezko aplikaziorik, lehenengoaren kasuan Gobernuak Euskal Curriculumaren aurkakoa delako eta bigarrenaren kasuan horrelako arautze bat egin lezakeen instituziorik ez dagoelako. EAEko Gobernuaren kasuan ere, pentsatzekoa da Estatuaren %55 hori aintzat hartuko duela eta beraz Euskal Curriculumak bere osotasunean aplikatzeari uko egingo diola. Esan bezala, hori aurrerapausoa litzateke, baina Euskal Curriculumaren aplikazioan haratago joan nahi duten ikastetxeei horretarako aukera eman behar zaie. Beraz, Euskal Herri osoari begira Euskal Curriculumak aplikatzeko eta garatzeko planteamendua (berritzea, ebaluazioa, formazioa, baliabide pedagogikoak) egin beharra dago herri ekimenaren bidez: ikastolak, eskola publikoak, argitaletxeak, pedagogiaren alorrean dabilzan eragileak...

3. AURRERA BEGIRA

Hurrengo hilabetei begira, beraz, honako hiru ildo hauek izango genituzke:

1. **“Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculumak” proposamenaren inguruko eztabaida parte hartzailea bultzatu eta indartzea, beti ere aurretik aipatutako irizpideetan oinarrituta.** Curriculumak funtsezko ardatza da hezkuntza ereduaren definizioan eta beraz hezkuntza komunitateko kide guztiek eta jendarteak oro har parte hartzeko aukera izan behar du. Gainera, gero eta parte hartze handiagoa izan, gero eta kontzientzia gehiago hartu, orduan eta oinarri hobetagoa jarriko dugu Euskal Curriculumaren aplikaziora begira.
2. **Administrazio autonomikoak interpelatu egin behar ditugu estatuak finkatutako %55a aplikatzeari uko egin, Euskal Curriculumak aintzat hartu eta beraz %100ean**

³ 2.219 ikasleek osatutako laginari, 100 item zeuzkan galdetegia erantzutea eskatu zitzaion. Ikerketaren emaitzak 2.003.eko maiatzean bildu ziren, baina emaitzak ez ziren publiko egin. Euskal Herriak Bere Eskola herri ekimenak emaitzak biltzen dituen txostena eskuratzeko aukera izan du. Euskal Herriko ezagutzei dagokionez ikasleek ateratako batz besteko nota 4,1koa da. Ordea, Europako edukiei buruzko galderetan ateratako batz besteko nota 6,3koa da. Hau da, ikasleek Europaren inguruko ezagutzak hobeto menperatzen dituzte Euskal Herrikoak baino.

aplikatu dezaten. Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoaren kasuan, curriculumak aplikatzeko baliabide instituzionalik ez egotea salatu beharra dago.

3. **Euskal Curriculumak herri ekimenaren bidez aplikatu eta garatzeko estrategia antolatu beharra dago.** Esan bezala, ezin gara esperoan geratu ea administrazio autonomikoek zer egingo duten, lehen aipatu bezala Ipar Euskal Herrian instituziorik ez dagoelako, Nafarroakoa Euskal Curriculumaren kontra dagoelako eta EAEkoak Espainiakoa curriculum irizpideak betetzeko bokazioa duelako eta beraz mugatuta dagoelako. Euskal Herriak Bere Eskolarentzat handi geratzen da eginkizun hau; guk beharra plazaratu nahi dugu, baina prozesua martxan jarri zutenei (Udalbiltza, Ikastolen Konfederazioa, Sortzen-Ikasbatuaz) nahiz pedagogiaren alorrean dabilzaneiei dagokie hori antolatzeko eskumena.

C. “DERRIGORREZKO ESKOLALDIRAKO EUSKAL CURRICULUMA” PROPOSAMENAREN AZTERKETA

Azterketa hau “Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculumuma” oinarritzeko txostenaren gainean eginda dago, eta beraz txosten hori irakurri ezean ez du zentzurik.

Euskal Herriak Bere Eskolan gauden kideok hezkuntzaren gaineko ikuspegi orokorra konpartitzen dugu, baina afera zehatzetan (ikuspegi pedagogikoa, hezkuntzari loturiko gai zehatzak, Euskal Herriko egoeraren inguruko irakurketak) askotariko iritziak daude gure artean. Konpartitzen dugun ikuspegi horren arabera eginda dago azterketa eta, bereziki, honako lau oinarri hauen arabera:

- Hezkuntza sistema eta curriculum propioa izateko eskubidea.
- Euskal Curriculumuma, biharko Euskal Herria eraikitzekeo tresna.
- Hezkuntzaren inguruko ikuspegi askatzailea.
- Hezkidetzari aitortzen diogun garrantzia.

Jarraian atalez atal joango gara, bereziki guk aldatuko genituzkeen elementuak aipatuz (uler dadila, beraz, aipatzen ez direnak begi onez ikusten ditugula oro har; bestelakoan balorazio gutxi negatiboa egiten dugula eman dezake eta). Osotara **13 aldaketa proposamen** aurkezten dugu.

0. SARRERA

0.1 Beharren azterketa

1 Europako Batasunaren diskurtsoa eta praktika

Euskal Curriculumerako “erreferentzia eremu” gisa bi txosten hautatu dira, Delorsen zuzendaritzapean egindakoa bata eta Liburu Zuria bezala bataiatutakoa bestea. Bi txosten horietatik aipatzen diren elementu batzuk interesgarriak eta positiboak dira (giza garapena lehenestea, bizitza osoko hezkuntza e.a.), nahiz eta Europako Batasunaren testu askok duten *handicap* berak harrapatuak diruditen. Hau da, diskurtso erakargarriak eraikitzen dira, praktika ez horren eredugarriak bultzatzen diren bitartean. Edo adibide batzuen bidez esatearren, ingurugiro hezkuntza proposatzen da, ingurugiroa hondatzen duten egitasmo erraldoiak bultzatzen diren bitartean; edo kultur aniztasunaren garrantzia aipatzen da, herriak aitortzen ez dituen Konstituzioa aprobatazen den aldi berean. Kontraesan hau esplizituki aipatu ezean, egungo europar eraikuntzako kontraesan horretan bertan jauziko ginatke gu ere.

2 Jacques Delors eta Paulo Freire

Bestalde, eta Hezkuntzaren Xedea ataleko balorazioan luze eta zabal azaltzen dugun bezala, “erreferentzia eremuan” ere eraldaketaren kontzeptua eta hezkuntzaren ikuspegi askatzailea azpimarratzea beharrezkoa iruditzen zaigu. Nolabait esateko, Delorsen iturritik ezezik, Freireren iturritik ere edatea eta esplizituki horrela aldarrikatzea proposatzen dugu.

3 Euskal Herriko beharren azterketa

Amaitzeko, Euskal Herriari buruz egiten den kokapena laburregia dela iruditzen zaigu. Eta ez genuke hau aipatuko, testu osoa irakurri ostean honako zalantza hau geratu izan ez balitzagu: hezkuntzaren xedez hitz egiten da, hezkuntza konpetentziak aipatzen dira, baina gaur eta hemen daukagun premiekin lotuta al daude? Hau da, zein da Euskal Curriculumaren xedea hurrengo hamar urteetan, zeintzuk dira Euskal Herrian ditugun erronkak hurrengo hamar urteetan? Galdera honi (eta erantzunei, noski) ez zaio behar bezalako pisua ematen testuan eta ondorioz gure errealitate zehatzarekin zerikusi gutxi duen eraikuntza teoriko baten antza hartzen du. Adibideetan ere aurki dezakegu deskontestualizazio arazo hau. Esaterako, atal honetan bertan mugaz gaindiko harreman instituzionalei buruz hitz egiten denean, ez da Udalbiltzari buruzko aipamenik egiten,

mugaz gairako berezko instituzionalizazioaren adibide, edo beste arlo batzuetan eman diren esperientziei buruz.

0.2 Esparru kontzeptuala

4 Kulturaren definizioa eta ondare kulturalaren kritika

Egokia iruditzen zaigu, euskal kultura definitzeko orduan, J.M. Barandiaranen ikuspegia oinarritzat hartzea: *Herri baten kultura, giza obra bat bezala agertzen zaigu, bere egitura zeinu desberdinetako hainbat piezaz eratua egongo balitz bezala alegia. Gure kasu honetan, eguneroko bizitzak planteaturiko oinarritzako arazoei Euskal Herriak ematen dizkien soluzioen multzoa litzateke.*

Barandiaranek zazpi oinarritzako arazo aipatzen du:

1. Nola lortuko ditut janari-edariak eta osasuna?
2. Nola babestuko naiz?
3. Nola lortuko dut mundua ezagutzea eta bere materialak eta indarrak neure zerbitzura jartzea?
4. Nola lortuko dut neure antzekoen laguntza eta nola antolatu gizarte-bizitza?
5. Nola komunikatuko naiz neure antzekoekin?
6. Nola egingo ditut atsegin eta gustukoak zaizkidan gauzak?
7. Nor naiz ni, zer da gizakia, zein da bere xedea?

Barandiaranen definizioa malgua eta inklusiboa delakoan gaude. Modu dinamiko batean ulertzen zuen kultura. Garai eta egoera ezberdinetan herri batek bizitzeko sortutako corpus dinamikoa, egoera eta garai ezberdinetan eguneroko oinarritzako arazoei erantzun ezberdin bat dagokielarik.

Ildo horretan, guk ondare kulturala kritikoki aztertzeko beharra azpimarratu beharko litzatekeela uste dugu. Izan ere, ondare kultural hori sortzerakoan desberdintasun nabariak eta bidegabeak egon dira. Kultura giza obra da, bai; baina, pertsona guztiek ez dute aukera berdinak izan giza obra horretan parte hartzeko. Gizonak zer esan handiagoa izan du emakumeak baino, aberatsak eragin handiagoa herritar xumeak baino. Eta, beraz, **ondare kulturalaren azterketa kritikoa bi ikuspegi horiek kontutan hartuz egin beharko dugu: alde batetik, genero ikuspegia; eta beste alde batetik, herri ikuspegia.**

5 Kulturaren aspektu instrumentala eta etikoa

Bestalde, Barandiaranen definizioak hainbat zalantza sortzen dizkigu ikuspegiari dagokionez. Ataundarrak **NOLA** galdekizuna du oinarri; ikuspegi instrumentala, hain zuzen ere. Berak planteatzen duen hirugarren galderan ikuspegi hau bere gordintasun guztiarekin azaltzen da (*nola lortuko dut mundua ezagutzea eta bere materialak eta indarrak **neure zerbitzura jartzea?***). Kutsu menperatzailea eta liberala dario galdera honi. Gizakia eta naturaren apurketa, zatiketa, aldentzea, modu natural batean planteatzen du, ama lurra gure nahietara moldatu daitekeen elementua izango balitz bezala! Azken urte hauetan mundu zabaleran zehar emandako fenomeno natural lazgarri eta basatiak argi adierazten dute gure jarrera menperatzaile eta berekoiak ondorio larriak dituela eta klima aldaketa jarrera honen ondorio zuzena dela.

Bizitza tokatu zaigun garai honetan, ikuspegi instrumental-teknologikoa hein handi batean gairatuta dagoelakoan gaude. Izan ere, azken hamarkadetan *aurrerapen* itzelak bizi izan ditugu alor teknologikoari dagokionez. Alta, **egungo arazoa ez da NOLA egin hau edo bestea, baizik eta hartutako erabakiak zein ondorio dituen aurrikustea.** Izan ere, ondorioak ez baditugu hausnartzen geure bukaera diseinatzen ariko gara. **Beraz, NOLA galdegaiarekin batera ZERTARAKO eta ZEIN ONDORIO galdegaiak ere kontutan izan behar direlakoan gaude.** Etorkizunean, bidean eginiko akatsak ez errepikatzeke eta etorkizun osasuntsua eraikitzeke.

6 Euskal Curriculumaren osagaiak

Curriculum proposamenak zera dio pasarte batean: *Euskal Curriculuma egiteko, elkar ukitzen duten eta osmosian dauden elementu edo unibertso hauek integratzea proposatzen dugu: euskara eta euskal kultur a espezifikoa (euskal curriculum espezifikoa), gainerako ardatza; Euskal Herrian ukipenean ditugun hizkuntzak eta kulturak; curriculum ofizialetako derrigorrezkoak; Europakoak; eta unibertsalak.*

Ez gaude inolaz ere ados curriculum ofizialak (hau da, Espainiako eta Frantziako curriculumak) Euskal Curriculumaren baitan kokatzearekin. Hainbatetan aipatu dugun bezala, Euskal Curriculumak, definizioz, Euskal Herrian egiten dugun planteamendu pedagogiko-politikoak da, guk NAHI duguna. Kontua da, zoritxarrez, ez dugula hezkuntza sistema propiorik eta ondorioz Espainiako nahiz Frantziako legediak indarrean daudela eta ondorioz beraien curriculumak derrigorrezkoak direla. Eztabaidatu beharko dugu, beraz, nola egiten dugun Euskal Curriculumak aplikatzeko, zein jarrera hartzen dugun curriculum ofizialen aurrean e.a. Baina inolaz ere ezin daitekeena egin, Euskal Curriculumaren definizioan bertan estatuak curriculumak barneratzea da. Gainera, definizio hori txostenean azaltzen diren beste definizioekin kontraesanetan dago guztiz eta beraz ez du inolako zentzurik han azaltzea.

Bide batez, iruditu zaigu proposamenean zehar Espainiako eta Frantziako hezkuntza sistemen inposaketaren gaia saihestu nahi dela, agian polemikoa izan daitekeelako. Esaterako, diziplina arloei buruz hitz egiten denean (4.2 puntuan): *Euskal Curriculumaren proposamenean, curriculumak diziplina arloen arabera antolatzea erabaki da. Hori al da aukerarik onena? Ba al daude aukera hobeak, eta hezkuntzaren helburuekin eta funtzioekin koherenteagoak direnak? Gai hori, zalantzarik gabe, oso eztabaidagarria eta eztabaidatua da (...) Esan daiteke hezkuntza sistemak eta zerbitzuak diziplina arloen arabera funtzionatzen dutela. Zaila da curriculumaren antolaketa ardatza aldatzea (...) Proposamenak Espainiako eta Frantziako Estatuak curriculum ofizialen enborekin bateragarria izan nahi du. Hemen zera esan beharko litzateke: Euskal Herrian hezkuntza sistema propioa ez dugunez, ezin dugu erabaki jakintza arloak mantentzea ala ez, horrela finkatuta dagoelako Espainiako eta Frantziako hezkuntza legeetan. Eta horrela amaitu beharko litzateke: Proposamena Espainiako eta Frantziako curriculum ofizialen enborekin bateragarria izatea **beste aukerarik ez dugu momentuz.***

0.3 Proiektuaren faseak eta parte hartzaileak

1. CURRICULUM DISEINUA

1.1 Oinarriak eta ezaugarriak

7 Izaera askatzailea

Hezkuntzaren xedearen atalean argudiatuko dugun moduan, curriculumaren izaera askatzailea azpimarratu beharra dago. Irudimena, utopia, justizia, aldarrikatu beharreko kontzeptuak dira. Horregatik, izaera hezitzailea dioen atalaren ondoren, atal berria jarriko genuke guk, honen antzeko testu batekin:

Izaera askatzailea

Hezkuntzak herritarrei baliabideak eman behar dizkiela esaten dugunean, ez gara soilik egungo errealitatean abaliki eta hobekien moldatzeko beharrezkoak izango dituen baliabideak emateaz ari. Aitzitik, hezkuntzaren xedeak haratago joan behar du, pertsonari "ez dagoen errealitatea" edo utopia sortzeko beharrezkoak dituen baliabideak emanaz. Hezkuntza eta curriculum askatzaile batek, ezinbestean, gizartea aldatzeko proposamena dauka bere baitan, hezkuntzaren bidez gizarte bidezkoagoa eraiki daitekeenaren uste positiboa. Gure herriaren kasuan, biharko Euskal Herria eraikitzeaz ari gara: herritar eleanitzeaz osatutako lurraldea, identitate anitzak dituzten herritarreaz osatutako herria, pertsona ororen eskubideak eta aukera berdintasuna bermatuko duen bidezko jendarte.

8 Izaera hezkidetzakoa

Proposamen osoan zehar ez da apenas hezkidetzakoa aipatzen eta ez dira arlo honetan egin diren aurrerapenak jasotzen. Guk uste dugu curriculumaren ezaugarriak aipatzen diren momentu beretik, beste atal guztien erredakziora, gai hau oso presente izan beharra dagoela:

Izaera hezkidetzakoa

Hezkuntza Sistema, sozializaziorako oinarriko bitartekoa da, eta jendarte eredu birsortzeko baimo, eraldakuntzarako bitartekoa izan behar du, bots, pertsonen garapenerako bitarteko askatzailea. Honenbestez, pertsona aske eta integralak bezala eta sexuen arteko parekidetasunaren alde egin behar du: batetik, ezberdintasun

sozialak gaindituz; eta bestetik, sexuen arteko eskubide eta aukera berdintasuna bermatuz. Hezkuntza sistemak, finean, parekidetasunean oinarritutako Euskal Herria sortzen lagundu behar du.

1.2 Curriculum diseinuaren eskema

Eskema (Hezkuntzaren xedeak, kompetentziak eta jakintza arloak) egokia iruditzen zaigu.

2. HEZKUNTZAREN XEDEA

9 Hezkuntzaren xedea, errealitatearen eraldaketa

Jakin badakigu Hezkuntzaren Teoriaren historian hezkuntzaren inguruko hamaika definizio egin direla, zein baino zein borobilagoa. Era berean, horrelako kontzeptuen gaineko eztabaida amai ezina izan daitekeela ohartzen gara. Alabaina, hezkuntzaren xedearen definizioa oso afera garrantzitsua da, handik aurrera hasten baita egituratzen hezkuntza eredu.

Hona hemen Euskal Curriculum proposamenean hezkuntzaren xedeaz agertzen den definizioa: *gizakia gizabanako gisa, gizartekide eta izadikide gisa abalik eta gaitasun gehien garatzea da.*

Definizio honetan oso interesgarriak diren bi elementu dakusagu:

1. Gaitasunen garapena da hezkuntzaren xedea, ez ezagutza jakin batzuk buruz ikastea.
2. Hiru dimentsioak kontutan hartu behar dira: norbanakoa, gizartea eta izadia.

Alabaina, **definizio horri hirugarren hanka bat falta zaiola uste dugu eta hanka hori ezinbestekoa dela uste dugu, gainera: ERALDAKETAREN kontzeptua.** Izan ere, eraldaketaren hanka gabe, hezkuntzaren eginkizuna dagoen errealitatean ahalik eta ongien moldatuko diren pertsonak hezitza murriztuko litzateke.

Guretzat okerra den ideia hori bera iradokitzen da 0. SARRERA puntuan, Euskal Curriculumaren proposamenari buruz ari denean: *hezkuntza proiektuaren planteamendua hobetzeko plataforma izan behar du, euskal gizartearen, gizarte europarraren eta gizarte unibertsalaren beharretara **egokitzeko** eta ikasleek emaitza onak lortzea sustatzeko.*

Baita 0.1 Beharren azterketa puntuan ere, *Euskal Curriculumean Europan integratutako euskal gizarte batean eta munduarekin elkar eraginean **bizi ahal izateko** beharrezkoak diren kompetentziak ere sartu behar direla* esaten denean.

Edota 1.1 Oinarriak eta ezaugarriak puntuan: *helburua, bera, ez da soilik eremu akademikoko eta profesionalerako kompetentzietan hezte, **gizarte batean bizitzeak eragingo dizkion arazoei eta gai ei erantzuten jakingo duen hiritar gisa aritzeko kompetentzia horiek guztiak landuko dituen heziketa ematea** bai zik.*

Honenbestez, azaltzen den definizioa oso konformista eta kontserbadorea iruditzen zaigu. Interpretazioak interpretazio, hezkuntzari ez zaio izaera askatzaile edo emantzipatzailea aitortzen. Badirudi bere funtzioa ikaslea egungo gizartean, sistema politiko, ekonomiko eta sozialean, ahalik eta hobekien moldatzeko prestatzea dela, egungo sistemaren gabeziak, injustiziak, kalteak... kolokan jarri gabe. Orain arte bezala, objektu papera emanez eta historiaren subjektu izateko eskubidea oztopatuz.

Gu ez gaude horrekin ados. Gure ustez, hezkuntza kultur transmisiorako tresna izateaz gain, pertsona kritikoagoak izaten, geure buruaren jabe izaten lagundu behar gaitu. Hezkuntzak askatzailea izan behar du eta ez menperatzailea. Hezkuntza sozialki eraikitako errealitatea izaki, curriculumaren bidez errealitate horietaz jabetzea lortu behar da, modu horretan gizartea eraldatzeko gaitasuna izango baitugu. Gizaki aske eta autonomoak hezi behar ditugu, ideia faltsu zein komunikazio modu distortsionatuetatik emantzipatutako pertsonak.

Modernitatearen aro honetara iritsi garenean, tren laster bat ageri zaigu, globalitarismoa, mundu zabalaren neurriak etxalde bihurtu nahi dituen tren lasterra. Tren geldiezina, baina norabidez aldatu beharrekoa. Herri gisa egituratu ezean, ekonomiaren globalitarismoak, industria kultural multinazionalak eta berregituraketa geopolitikoak irentsiko gaitu eredu kultural homogeneoaren *tsunamian*. Beste mundu bat posible delako lelotik beste mundu eredu batera igaro behar dugu, eta Euskal Curriculumak ere beste mundu hori sortzeko ekarpena izan behar du.

Definizio alternatibo bat eman beharko bagenu, honakoa emango genuke: **Hezkuntzaren xedea gizakiari errealitatea kontzienteki ulertu eta eraldatzeko baliabideak ematean datza,**

gizabanako gisa, gizartekide gisa eta izadikide gisa ahalik eta gaitasun gehien garatu dezan.

Definizio honek hezkuntzaren eta errealitatearen arteko kontraesana (errealitatean balore jakin batzuk nagusitzen diren bitartean, bidezkoagoak diren balore batzuen arabera nola hezitu) askatzen duelakoan gaude. Gizakiak ahalik eta gaitasun gehien garatu ahal izateko, gizartea bera aldatu beharra dago eta. Gehitzen ditugun elementuei buruz, zehaztapen hauek egin nahi ditugu:

- Errealitatea aipatzen dugunean, egungo errealitateaz gain, errealitate historikoaz eta etorkizunekoaz ere ari gara. Alegia, hezkuntza prozesua honako hiru galdera hauen gaineko hausnarketa etengabe oinarritu behar da:
 - Nondik gatoz?
 - Nor gara?
 - Nora goaz? Eta nora joan NAHI dugu? (Freireren utopia beharrezkoa)

Ez dago hiru galdera horien inguruko erantzun bateratua ematerik; ez dago guztiontzako baliagarria den definizioa emateko modurik. Baina, gainera, ez dago horretarako beharrik ere. Izan ere, hezkuntzaren funtzioa ez da galdera horiekiko erantzunak ikasleei ematea, baizik eta ikasleekin batera galdera horien gaineko hausnarketa egitea. Hau da, hezkuntza sistemak galderak egin behar ditu eta galdera horiei dagokionez zientzia eta kultur ondarea aurkeztu behar die ikasleei, baina galderetako erantzunak ikasleek beraiek bilatu eta aurkitu behar dituzte. Azken batean, belaunaldi bakoitzak errealitatea berrasmatu behar du.

- Errealitatea *kontzienteki* ulertzearena apropos jarri dugu. Kontzeptu horrekin, kritikotasunaren elementua azpimarratu nahi dugu, alegia, errealitatean ontzat ematen ditugun elementuak eta aldatu beharrezkotzat jotzen ditugunak bereizteko gaitasuna.

Definizioa hobetzen jarrita, guk beste hiru aldaketa egingo genuke:

- *Gizakia* kontzeptua (singularrean), *herritarrek* kontzeptuarekin (pluralean) ordezkatu. Izan ere, pluralaren erabilerak hobeto islatzen du hezkuntza prozesua kolektiboa dela eta herritar kontzeptuaren erabilera herri ikuspegiari erreferentzia egiten dio. Ildo berean, *gizartekide* kontzeptuaren ordez, *herrikide* kontzeptua ere erabili daiteke.
- *Ahalik eta gaitasun gehien garatzea* esaldiaren ordez, *osoki garatzea* jarriko genuke. Lehenengo esaldian badirudi afera kuantitatiboa dela (ahalik eta gehien) eta egia da hezkuntza prozesu intentsiboago batek gaitasun gehiago garatzen lagundu dezakeela. Alabaina, guk uste dugu elementu kualitatiboari eman behar diogula garrantzia, hau da, pertsona integral bezala garatzea, pertsona aske eta zoriontsua (*osoki* hitzaren ordez *integralki* jar liteke).
- Amaitzeko, zentzuzkoa litzateke hezkuntzaren xedea Euskal Herrian kokatzea, azken batean Euskal Curriculumak zehazten ari baikara, eta ez hezkuntzaren gaineko hausnarketa orokor bat burutzen. Definizioa Euskal Herrian kokatzerakoan, beste konnotazio batzuk hartzen ditu berehala.

Modu honetan geratuko litzateke, beraz, definizioa:

Euskal hezkuntzaren xedea herritarrei errealitatea kontzienteki ulertu eta eraldatzeko baliabideak ematean datza, gizabanako gisa, herrikide gisa eta izadikide gisa osoki edo integralki garatu daitezen.

10

Hezkuntzaren xedea: biharko Euskal Herria sortu

Hezkuntzaren xedea nazio ikuspegitik erabat hanka motz geratzen dela iruditzen zaigu. Gogora dezagun zer aipatzen den atal honetan.

“Oinarritzeko ideia honako hau da: euskaldun sentitzeak, espainiarra edo frantziarra sentitzeak bezalaxe, ez du izan behar beste identitate batzuen bazterrazlea”. Formulazio hau defentsiban egingo dagoela uste dugu, hau da, euskal abertzaletasunari egin zaizkion kritika bidegabeen (bidegabeak, besteak beste, espainiarra eta frantziarra izatea inposatzen zaigulako gaur egun eta hori bai dela bazterrazlea) eraginpean egingo dagoela.

“Gure ustez, euskararen eta euskal kulturaren inguruan egituratutako erreferentzia komun eta partekatuen barruan, pertsona bakoitzak erabili behar du identitate propioa, individualizazio prozesu baten bidez, eta, prozesu horretan, hainbat identitate aukeren arteko lehentasunak aukeratu du”. Pertsona bakoitzak bere identitatea hautatzen duela eta hautatu behar duela ontzat emanda ere, formulazio honek errealitate gordin

ezkutatzen du: espainiar eta frantziar identitatea inposatzen zaigula gaur egun, eta euskal identitatea garatzeko aukerak murrizak direla.

Atal osoa irakurrita, badirudi kezka nagusia horixe dela, identitatearen hautaketa norberaren esku dagoela argi uztea. Eta berriro diogu, hori egia bada ere, kezka nagusiak beste bat izan beharko luke: nola eraikitzen dugun, gaurko egoeratik abiatuta, biharko Euskal Herria. Herritar eleanitzez osatutako Euskal Herria euskalduna; herritar “identitate-anitzez” osatutako Herria; pertsona ororen eskubideetan eta aukera berdintasunean oinarritutako bidezko jendartea. Kontzeptu horiek (Euskal Herria euskalduna, Herria, bidezko jendartea) ez dira ageri eta guretzat guztiz funtsezkoak dira Euskal Curriculumarekin definitzeko orduan.

3. HEZKUNTZA KONPETENTZIA OROKORRAK

3.1 Oinarrizko konpetentzia giltzak derrigorrezko eskolaldian Europako eremuan

11 Konpetenteak, zertarako?

Proposamenean esaten den bezala, ezagutza jakin batzuk barneratzea baino, konpetentzia batzuk eskuratzea izan behar du hezkuntza prozesuaren funtsa. Baina, zertarako behar ditugu konpetentzia horiek? Berriro ere, lehenengo lelo bera errepikatu behar dugu: egungo errealitatea ulertu eta errealitate berriak sortzeko behar ditugu. Bestela, zirkuitu arriskutsu batean sartuko ginateke: dagoen errealitatean ahalik eta hobekien moldatzeko konpetentziak eskuratzea baldin bada kontua, argi dago egungo gizartearen gaitasun jakin batzuk dituzten eta balio-eskala jakin baten arabera jokatzeko duten gizabanakoek “arrakasta” gehiago daukatela (eta ez al da horixe Bologna prozesuan unibertsitateen eta pertsonen artean aldarrikatzen den lehiakortasunaren eredu?). Baina, guretzat gizartearen baitako lehiakortasun hori eta balio-eskala hori bidezkoa ez baldin bada, argi dago, kasu horretan, gizon edo emakume arrakastatsuak hezitza baino, gizartearen funtzionamolde bidegabeekin eta nagusi den balio-eskalarekin hautsi eta bidezkoagoak diren beste balore batzuen arabera jokatzeko duten (gaitasun edo konpetentzia hori daukaten) pertsonak hezitu beharko ditugula. Beraz, eraldaketaren ikuspegia, aldaketa sozialaren beharra, errealitate berrien sorrera, aldarrikatu beharreko kontzeptuak dira guretzako, konpetentzien planteamenduari estuki loturik.

3.2 Konpetentzia orokorrak Euskal Herriko eta Europako unibertsitateetan

12 Bolognako Deklarazioaz eta Tuning proiektuaz

Bi erreferentzia hauek aldarrikatzen dira hezkuntza konpetentzien planteamenduaren berritasuna eta egokitasuna justifikatzeko. Baina bi erreferentzia horiek txosten honetan aipatu ditugun bi gabezi berberak daukate: batetik, diskurtso eta praktikaren arteko kontraesana (balore aurrerakoiak aldarrikatzen dira, interes ekonomikoetan oinarritutako prozesuak janzteko); bestetik, hezkuntzaren eta hezkuntza konpetentzien gaineko ikuspegi ez askatzailea (egungo gizarte globalizatuan eta bide batez lan merkatuan ahalik eta eraginkorrenak izango diren pertsonak hezitzea). Aipamen hauen desegokitasuna areagotu egiten da, European nahiz Euskal Herrian bertan Bologna prozesuaren inguruan entzuten hasi diren iritzi kritikoak kontutan hartzen baditugu.

3.3 Hezkuntza konpetentzia orokorrak Euskal Curriculumean

Konpetentziak bost atal horien arabera antolatzea egokia iruditzen zaigu. Edukiari dagokionez, konpetentzien txostena argitaratzen denean horren inguruko gehigarria gehituko diogu balorazio honi, guretzat konpetentzien definizioak funtsezko garrantzia dauka eta.

4. CURRICULUM ARLOAK

4.1 Curriculumaren antolaketa gure inguruko herrialdeetan

4.2 Diziplina arloen proposamena Euskal Curriculumean

Oro har egokia iruditzen zaigu jakintza arloei buruz egiten den hausnarketa nahiz proposamen zehatza, kasu batean izan ezik.

13 Mundu ikuskerak eta Eljioak

Jakintza arlo hau horrela izendatzeak ez da egokia. Izan ere, bigarren kontzeptua (erlijioak) lehenengoaren barruan sartzen da (mundu ikuskerak), eta beraz ez da zertan nabarmendu behar: mundu ikuskera batzuk erlijiosoak dira eta beste batzuk ez, baina erlijiosoak ez diren horiek ere ez dira zertan nabarmendu behar izenburuan (esaterako, Mundu ikuskerak, ateismoa eta erlijioak; edo Mundu ikuskerak, zientzia eta erlijioa).

Bestalde, “mundu ikuskerak” adierazteko bada aspalditik kontzeptu ezin egokiagoa: Filosofia. Filosofia, ontologiaz (zer den errealitatea), epistemologiaz (nola ezagutzen dugun) eta etikaz (nola jokatu beharko genukeen) aritzen den diziplina da. Hiru auzi horien inguruan ikuspegi ezberdinak daude, esan bezala batzuk erlijiosoak dira eta historian izugarritzko eragina izan dute (erlijio monoteistak, politeistak, animistak), eta beste batzuk ez (zientzia positibista, materialismo historikoa, existentzialismo jakin bat, nihilismoa...).

Beraz, zergatik aipatu nahi da, izenburuan bertan, “erlijioak”? Ikuspegi erlijiosoarekiko kritikoak direnen errezeloa piztu dezake eta erlijioa bai/erlijioa ez (bere aldaera ezberdinetan, esaterako: erlijioaren historia bai/ba orduan, zientziaren historia bai edo marxismoaren historia bai e.a.) eztabaida askotan demagogikoa elikatu. Aldiz, ez dio ekarpenik egiten benetako mamiari, alegia, jakintza arloaren definizioari. Horregatik, guk “Filosofia” izendapenaren aldekoak gara.